

REPORTATGE | El seu cas s'ha incorporat a la querella d'ERC davant la justícia argentina per anul·lar els consells de guerra

Josep Rodríguez, l'alcalde silenciats

El nét de l'alcalde de Tortosa afusellat pel franquisme l'agost de 1939 agraeix l'anunci d'un homenatge institucional per al 2014, però lamenta les dècades d'absència de qualsevol reconeixement al seu avi

ANDREU CARALT

Josep Rodríguez Martínez (Tortosa, 1897) va presidir l'Ajuntament de Tortosa en un dels períodes més crítics de la ciutat bimil·lenària, entre 1936 i 1939, però avui és una figura oblidada en l'imaginari dels tortosins i, per extensió, dels ebrencs. Cap biblioteca, escola o plaça porta el seu nom, cap homenatge institucional ha rebut d'ençà la instauració de la democràcia i només és recordat en un petit carrer d'un barri perifèric de Tortosa.

Fuster de professió, milità a Acció Catalana i a Esquerra Republicana. Accedí a l'alcaldia l'octubre de 1936, després de la crema generalitzada d'esglésies a la ciutat. L'alcalde va protegir l'influent família Bau, de dretes, va fer front als bombardejos i ajudà als veïns refugiats el 1938, entre d'altres accions dirigides a atenuar els estralls de la guerra.

L'alcalde, la seva muller, Àngela Curto i el seu fill van marxar a Barcelona amb l'entrada de les tropes franquistes el 13 de gener de 1939. «Però el meu avi va ser molt còndid i decidí tornar a casa, convençut que no havia fet res mal fet ni havia comès cap delicte de sang», recorda el seu nét, Josep Rodríguez, al *Diari*. «Van tornar en tren. Ell s'aturà a l'Aldea, potser per recel, i la seva muller a Tortosa, on havia d'assegurar-se que no li passaria res preguntant-ho a la Guàrdia Civil».

Abans de rebre la resposta, l'alcalde agafà una bicicleta impacient i marxà a la ciutat, on fou detingut i interrogat. «Dies després, traslladat a la presó de Pilats, a Tarragona, sotmès a un consell de guerra i executat», relata el nét. «La meva àvia i el meu pare

El nét de l'alcalde, Josep Rodríguez, amb un bitllet que va emetre el seu avi durant la guerra. FOTO: JOAN REVILLÀS

L'alcalde de Tortosa, Josep Rodríguez. FOTO: CEDIDA J. SUBIRATS

‘L’oblit complet és molt dur per a la família. Ara arriba el reconeixement, una mica massa tard’

Josep Rodríguez

Nét de l'alcalde afusellat

sempre s’han preguntat el perquè del seu retorn i per què no s’exilià a França com molt altres dirigents... jo encara m’ho pregunto avui», plora.

La vídua, desamparada en un nou estat hostil, el va visitar diversos cops a la presó, «fins que un dia va preguntar per ell i ja l’ha-

vien afusellat». A partir de llavors l’oblit més absolut. La família no conserva documentació ni imatges de l’avi. «Tot va desaparèixer». El nét no va conèixer la veritat fins als 14 anys, «quan m’ho va explicar el meu pare».

Els Rodríguez, de militància republicana, van assistir en silenci a la inauguració, l’any 1966, del monument franquista al bell mig de l’Ebre, avui encara dempeus, «una vergonya per la ciutat», assegura.

El silenci es va estendre durant la transició i dues dècades de democràcia, fins el 1997. «Llavors, el Col·lectiu Marcel·lí Domingo el va recordar i li va retre un homenatge». L’actual alcalde de Tortosa, Ferran Bel, ha anunciat que l’any vinent rebrà un ho-

menatge institucional. «Potser una mica massa tard, però millor tard que mai. L’oblit complet era molt dur per a la família». Ha estat l’historiador Josep Subirats qui ha mantingut viva la seva memòria en diversos llibres, especialment a *Quatre alcaldes republicans de Tortosa* (2005).

La família considera les acusacions del consell de guerra, en alguns casos, un seguit de mentides, i, en altres, accions no delictives com l’emissió de bitllets. «La principal prova que no va fer res mal fet és que va decidir tornar i presentar-se a la Guàrdia Civil».

Aquesta tardor la figura del seu avi ha estat recuperada gràcies a la querella d’ERC davant la justícia argentina per demanar l’anul·lació dels consells de guerra al president Lluís Companys i a 45 alcaldes, entre ells el de Tortosa.

Fruit de la querella, l’Ajuntament de Tortosa ha aprovat una moció de suport. D’altra banda, ERC retrà un primer homenatge als quatre alcaldes republicans de l’Ebre afusellats, el 23 de novembre al Museu de Tortosa, amb la presència de Joan Tardà.

Els companys el van advertir

El passat dissabte, el nét participà a Corbera d’Ebre en els actes del Dia de l’Exili on va poder parlar amb un dels veterans convidats, Joan Ferré, de 93 anys, secretari de les joventuts d’ERC a Tortosa entre 1936 i 1937.

En una emotiva conversa, el veterà lloà la figura i la tasca de l’alcalde, que havia conegut personalment, i li explicà al seu nét que els seus companys de partit ja el van advertir. «Li vam dir: No hi tornis a Tortosa, vine amb nosaltres a França. No et refiïs de Franco».